

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง การศึกษาการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อเปรียบเทียบการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนประถมศึกษาชาย และหญิง

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนชายและนักเรียนหญิงในชั้นเรียนเดียวกัน จะมีการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กำหนดตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 ประจำปีการศึกษา 2528 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 270 คน
2. จำแนกโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก ตามการแบ่งขนาดของโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จากนั้นจับสลากโรงเรียนที่จะศึกษาขนาดละ 5 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 15 โรงเรียน

3. จับสลากห้องเรียนจากโรงเรียนที่สุ่มได้ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 ชั้นละ 1 ห้องเรียน ได้จำนวนทั้งสิ้น 45 ห้องเรียน

4. เลือกนักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากรจากห้องเรียนที่สุ่มได้ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 โดยการจับสลากจากรายชื่อนักเรียนทั้งหมดในห้อง จำนวนห้องเรียนละ 6 คน เป็นนักเรียนชาย 3 คน นักเรียนหญิง 3 คน ได้จำนวนนักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร รวม 3 ชั้นเรียนของแต่ละโรงเรียน จำนวน 18 คน จำนวนตัวอย่างประชากรรวมทั้งสิ้น 270 คน

5. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ชุดคำถาม แบบวิเคราะห์การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด แบบบันทึกคำพูดของนักเรียน โดยศึกษาจากแนวคิดเกี่ยวกับการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด แล้วดำเนินการสร้างเครื่องมื่อดังกล่าวและคัดเลือกภาพงานศิลปะโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

6. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยให้นักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร รับการทดสอบเป็นรายบุคคล แล้วบันทึกคำพูดของนักเรียนลงในแบบบันทึกคำพูดที่เตรียมไว้

7. นำข้อมูลจากการทดสอบ มาแจกแจงความถี่ตามเกณฑ์ในการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดในแบบวิเคราะห์ นำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

8. เปรียบเทียบการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนประถมศึกษาชายและหญิง โดยการหาค่าความถี่ร้อยละ หาค่าไคสแควร์ (χ^2)

สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบในประเด็นที่สำคัญ 2 ประเด็น คือ การตอบสนองงานศิลปะของนักเรียนประถมศึกษา และความแตกต่างระหว่างการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนประถมศึกษาชั้นเรียนต่าง ๆ และนักเรียนประถมศึกษาชายและหญิง สรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า

1.1 การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนประถมศึกษา ที่อยู่ในชั้นการบรรยาย มีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 65.81 และในชั้นการวิเคราะห์โครงสร้างมีจำนวนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 9.31

1.2 การตอบสนองงานศิลปะโดยภาพวาดของนักเรียนประถมศึกษาชาย ในชั้น การบรรยายมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 67.82 และในชั้นการวิเคราะห์โครงสร้าง คิด เป็นร้อยละ 8.11

1.3 การตอบสนองงานศิลปะโดยภาพวาดของนักเรียนประถมศึกษาหญิง ในชั้นการ บรรยาย มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.02 และในชั้นการวิเคราะห์โครงสร้าง คิดเป็น ร้อยละ 10.04

1.4 การตอบสนองงานศิลปะโดยภาพวาดของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 2 ในชั้น การบรรยายมีจำนวนมากที่สุด และในชั้นการวิเคราะห์โครงสร้างมีจำนวนน้อยที่สุด การตอบสนอง งานศิลปะโดยภาพวาดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในชั้นการบรรยายมีจำนวนมากที่สุด และ ในชั้นการวิเคราะห์โครงสร้างมีจำนวนน้อยที่สุด การตอบสนองงานศิลปะโดยภาพวาดของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในชั้นการบรรยายมีจำนวนมากที่สุด และในชั้นการวิเคราะห์โครงสร้างมี จำนวนน้อยที่สุด

1.5 การตอบสนองงานศิลปะโดยภาพวาด ของนักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในชั้นการบรรยายมีจำนวนมากที่สุด ชั้นการวิเคราะห์โครงสร้างมีจำนวนน้อยที่สุด ส่วนการ ตอบสนองงานศิลปะโดยภาพวาดของนักเรียนหญิงในชั้นการบรรยายมีจำนวนมากที่สุด ชั้นการ วิเคราะห์โครงสร้างมีจำนวนน้อยที่สุด การตอบสนองงานศิลปะโดยภาพวาดของนักเรียนชั้นประถม ศึกษปีที่ 4 ในชั้นการบรรยายมีจำนวนมากที่สุด ชั้นการวิเคราะห์โครงสร้างมีจำนวนน้อยที่สุด ส่วนการตอบสนองงานศิลปะโดยภาพวาดของนักเรียนหญิงในชั้นการบรรยายมีจำนวนมากที่สุด ชั้น การวิเคราะห์โครงสร้างมีจำนวนน้อยที่สุด การตอบสนองงานศิลปะโดยภาพวาดของนักเรียนชาย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในชั้นการบรรยายมีจำนวนมากที่สุด ชั้นการวิเคราะห์โครงสร้างมีจำนวน น้อยที่สุด ส่วนการตอบสนองงานศิลปะโดยภาพวาดของนักเรียนหญิงชั้นการบรรยายมีจำนวนมากที่สุด ชั้นการประเมินค่ามีจำนวนน้อยที่สุด

1.6 การตอบสนองงานศิลปะโดยภาพวาดของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 จำแนกตามข้อย่อยในชั้นการบรรยาย ข้อ 1 บรรยายถึงชื่อวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ที่ปรากฏใน ภาพ ลักษณะของกิริยาท่าทาง สภาพการณ์ต่าง ๆ มีจำนวนมากที่สุด และในข้อ 2 บรรยายถึง องค์ประกอบมูลฐานทางศิลปะ คือ สี แสงเงา เส้น รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว มีจำนวนน้อยที่สุด

ส่วนในข้อ 3 บรรยายถึงเทคนิควิธีการในการสร้างงานศิลปะ ไม่พบการตอบสนองงานศิลปะโดย การพูดของนักเรียนทั้ง 3 ชั้นในข้อนี้

1.7 การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ จำแนกตามข้อข้อซึ่งมีเพียง 2 ข้อ ในชั้นการวิเคราะห์โครงสร้าง ข้อ 1 วิเคราะห์เกี่ยวกับการ เชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกันเป็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบมูลฐานทางศิลปะ มีจำนวน มากที่สุด รองลงมาเป็นการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดที่อยู่ในข้อ 2 การวิเคราะห์เกี่ยวกับ หลักการจัดองค์ประกอบทัศนศิลป์

1.8 การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 2 และ 4 จำแนกตามข้อข้อในชั้นการตีความข้อ 1 ตีความหมายเกี่ยวกับเรื่องราวที่ปรากฏในภาพตามที่ได้ เห็นมีจำนวนมากที่สุด และในข้อ 2 ตีความหมายเกี่ยวกับเทคนิควิธีการในการสร้างงานศิลปะ มี จำนวนน้อยที่สุด ส่วนการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 จำแนก ตามข้อข้อในชั้นการตีความข้อ 3 ตีความหมายภาพที่เห็นว่าเป็นสื่อสัญลักษณ์มีความหมายแทนสิ่งใด สิ่งหนึ่งมีจำนวนมากที่สุด และในข้อ 2 ตีความหมายเกี่ยวกับเทคนิควิธีการในการสร้างงานศิลปะ มีจำนวนน้อยที่สุด

1.9 การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 2 จำแนก ตามข้อข้อในชั้นการประเมินค่า ข้อ 3 ประเมินค่างานศิลปะเกี่ยวกับองค์ประกอบมูลฐานทาง ศิลปะมีจำนวนมากที่สุด และในข้อ 2 ประเมินค่างานศิลปะเกี่ยวกับการแสดงออกทางอารมณ์ ความคิด ความรู้สึกภายในภาพงานศิลปะมีจำนวนน้อยที่สุด ส่วนการตอบสนองงานศิลปะโดยการ พูดเกี่ยวกับการแสดงออกทางอารมณ์ ความคิด ความรู้สึกภายในภาพงานศิลปะ มีจำนวนมากที่สุด และในข้อ 1 ประเมินค่างานศิลปะเกี่ยวกับเรื่องราวของภาพมีจำนวนน้อยที่สุด ส่วนการตอบสนอง งานศิลปะโดยการพูดที่มีจำนวนน้อยที่สุดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในข้อ 4 การ ประเมินค่างานศิลปะเกี่ยวกับเทคนิควิธีการในการสร้างงานศิลปะ

1.10 การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด ของนักเรียนประถมศึกษา จำแนกตาม ประเภทของภาพงานศิลปะ คือ ภาพเหมือนจริง ภาพกึ่งนามธรรม และภาพนามธรรม ในชั้นการ บรรยายมีจำนวนมากที่สุดในการดูภาพทุกภาพ และในชั้นที่ 2 การวิเคราะห์โครงสร้างมีจำนวน น้อยที่สุด

1.11 การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด จากการดูภาพเหมือนจริง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 4 และ 6 ในชั้นการบรรยายมีจำนวนมากที่สุด ในชั้นการวิเคราะห์โครงสร้างมีจำนวนน้อยที่สุด

1.12 การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด จากการดูภาพกึ่งนามธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 4 และ 6 ในชั้นการบรรยายมีจำนวนมากที่สุด ในชั้นการวิเคราะห์โครงสร้างมีจำนวนน้อยที่สุด

1.13 การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด จากการดูภาพนามธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 4 และ 6 ในชั้นการบรรยายมีจำนวนมากที่สุด ในชั้นการวิเคราะห์โครงสร้างมีจำนวนน้อยที่สุด

2. การเปรียบเทียบการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด ของนักเรียนประถมศึกษาชายและหญิง พบว่า

2.1 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดไม่แตกต่างกันนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด ในชั้นการตีความ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดในชั้นการวิเคราะห์โครงสร้าง ชั้นการตีความ และชั้นการประเมินค่าแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ส่วนในชั้นการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดชั้นอื่น ๆ และในชั้นเรียนอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

2.2 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด จากการดูภาพเหมือนจริง ในชั้นการวิเคราะห์โครงสร้าง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดชั้นอื่น ๆ และในชั้นเรียนอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

2.3 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดจากการดูภาพกึ่งนามธรรม ในชั้นการวิเคราะห์โครงสร้าง ชั้นการตีความ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนในชั้นการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดชั้นอื่น ๆ และในชั้นเรียนอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

2.4 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดจากการดูภาพนามธรรมในชั้นการบรรยาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

นักเรียนชายและนักเรียนหญิงในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด จากการดูภาพนามธรรมในชั้นการตีความ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นักเรียนชาย และนักเรียนหญิงในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด จากการดูภาพ นามธรรม ในชั้นการบรรยาย และชั้นการวิเคราะห์โครงสร้าง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัย ที่ให้เห็นประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนประถมศึกษา ในชั้นการบรรยาย มีจำนวนมากที่สุด เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า มีการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของ นักเรียนประถมศึกษาที่บรรยายเกี่ยวกับชื่อวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ที่ปรากฏในภาพ ลักษณะกิริยาท่าทาง สภาพการณ์ต่าง ๆ มีจำนวนมากที่สุด ในส่วนที่ไม่พบการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของ นักเรียนเลข ได้แก่ การบรรยายถึงเทคนิควิธีการสร้างงานศิลปะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ คักลาส สวอร์ท และเทเลอร์ (Douglas, Schwartz and Taylor, 1981) ที่พบว่า เด็กอายุ 3-5 ปี ตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดในชั้นการบรรยายมากกว่าการตีความ โดยพูดถึงวัตถุ สิ่งของต่าง ๆ ที่พบในภาพมากที่สุด ในส่วนที่ไม่พบการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียน เลข ได้แก่ เทคนิควิธีการในการสร้างงานศิลปะ ซึ่งคักลาส และคณะ (Douglas, Schwartz and Taylor, 1981) กล่าวว่า อาจเนื่องจากกระบวนการเรียนการสอนที่สอนในเรื่องของการ พูดบรรยาย การอธิบาย การเล่าเรื่อง มากกว่าการพูดในเชิงการตีความ และการที่เด็กไม่มีการบรรยายภาพเกี่ยวกับเทคนิควิธีการในการสร้างงานศิลปะ อาจเนื่องมาจากในสังคมของเด็ก การมีปฏิสัมพันธ์กับศิลปิน นักวาดภาพ มีน้อยมาก และแม้แต่ในการเรียนศิลปะศึกษา ครูส่วนใหญ่ไม่ได้ มีการส่งเสริม หรือชี้แนะให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการในการสร้างงานศิลปะเท่าที่ ควร นักเรียนจึงมีความรู้ในเรื่องเหล่านี้มีน้อยมาก นอกจากนั้น งานวิจัยของ มัวร์ (Moore, 1973) ยังพบว่า นักเรียนเกรด 1 ถึงเกรด 12 ตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดในเรื่องของวัตถุ สิ่งของต่าง ๆ ในภาพเป็นจำนวนมากที่สุด เนื่องมาจากสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่นักเรียนเข้าใจ รู้จัก และอธิบายได้ง่ายกว่าในเรื่องอื่น ๆ

2. การตอบสนองงานศิลปะของนักเรียนประถมศึกษาในชั้นการตีความชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตีความหมายภาพในข้อ 1 ตีความหมายเกี่ยวกับเรื่องราวที่ปรากฏในภาพตามที่เห็นมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของมัวร์ (Moore, 1973) ที่พบว่านักเรียนในชั้นประถมศึกษาตอนต้นจะให้ความสนใจและพูดถึงเรื่องราวภายในภาพงานศิลปะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้ความสนใจส่วนต่าง ๆ ทั้งหมดของภาพ การแสดงออกทางอารมณ์ของภาพที่ศิลปินสร้างขึ้น ความเป็นมาของภาพ ซึ่งมัวร์กล่าวว่า ความสามารถในการคิดในเรื่องการแสดงออกทางอารมณ์ของภาพที่ศิลปินสร้างขึ้น การให้ความสนใจในความเป็นมาของภาพเป็นเรื่องที่ค่อนข้างเป็นนามธรรม ซึ่งพบว่าเป็นการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนในชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ดังที่ ศรีวานิชนิมธรรม และประภัสสร นิอมธรรม (2523) กล่าวว่า การใช้ภาษาพูดนั้นเด็กไม่ได้เรียนรู้ส่วนยากของภาษาก่อนหากค่อย ๆ เรียนรู้จากสิ่งที่ง่าย ๆ เช่น ชื่อสิ่งของ คำนาม แล้วจึงค่อย ๆ เรียนรู้ถึงคำที่สลับซับซ้อนมากขึ้นตามลำดับ จากพัฒนาการดังกล่าว สรุปได้ว่า คนจะพูดจากสิ่งที่ป็นรูปธรรมก่อนจะพูดถึงเรื่องนามธรรม เมื่อเด็กเริ่มเรียนรู้ภาษานั้นเด็กจะต้องพูดในเรื่องที่เป็นรูปธรรมก่อน จึงค่อย ๆ ก้าวไปสู่เรื่องที่เป็นนามธรรม เมื่ออายุมากขึ้น หรือมีวุฒิภาวะสูงขึ้น นอกจากนั้น ประสุตศรี ศุภะศุณานนท์ (2521) กล่าวว่าเด็กในช่วงอายุ 11 ปี จะรู้จักตอบคำถามอย่างใช้เหตุผล เข้าใจคำศัพท์ มีความเข้าใจเรื่องต่าง ๆ จนสามารถตั้งกฎเกณฑ์ได้ สามารถอธิบายนามธรรมได้ดี สามารถเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ได้

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 6 ตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด ในชั้นการประเมินค่าเกี่ยวกับการแสดงออกทางอารมณ์ ความคิด ความรู้สึกภายในภาพงานศิลปะมากที่สุด ในขณะที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดในชั้นการประเมินค่าเกี่ยวกับองค์ประกอบมูลฐานทางศิลปะ และหลักการจัดองค์ประกอบศิลป์มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดักลาส สวอท์ และเทเลอร์ (Douglas Schwartz and Taylor, 1981) ที่พบว่าเด็กมักจะให้ความสนใจและพูดถึงเกี่ยวกับการแสดงออกทางอารมณ์ ความคิดความรู้สึกภายในภาพ และอาจเป็นเพราะพัฒนาการของเด็กวัยนี้ ตามที่โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1957) กล่าวว่าเด็กในช่วงอายุ 11-14 ปี เป็นระยะที่เด็กอย่างเข้าสู่วัยรุ่น เป็นชั้นการใช้เหตุผล เด็กจะตีความหมายของสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสบการณ์ของตนเอง เห็นความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์ของเขากับสิ่งแวดล้อม ซึ่งถ้าเด็กวาดภาพเด็กจะวาดด้วยความรู้สึกของตนเอง และแสดงออกซึ่งอารมณ์ของภาพนั้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดเกี่ยวกับ

องค์ประกอบมูลฐานทางศิลปะและหลักการจัดองค์ประกอบศิลป์มากที่สุด อาจเนื่องมาจากพัฒนาการของการรับรู้ทางสายตา ที่กอฮนส์ (Goins, 1958) กล่าวว่า เด็กจะเริ่มรับรู้รูปร่างสีของภาพพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ง่าย ๆ ในภาพก่อน และจึงค่อย ๆ พัฒนารับรู้ขึ้นเป็นการรับรู้สิ่งที่ยากขึ้น จึงอาจมีผลทำให้เด็กเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สนใจเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้มากกว่าเรื่องอื่น

4. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดในชั้นการตีความแตกต่างกัน นักเรียนชายและนักเรียนหญิง ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดในชั้นการวิเคราะห์โครงสร้าง ชั้นการตีความ และชั้นการประเมินค่า แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดักลาส สวอร์ท และเทเลอร์ (Douglas, Schwartz and Taylor, 1981) ที่พบว่า เด็กหญิงมีการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดแตกต่างจากเด็กชาย ซึ่งเมญุก (Menyuk, 1978) ให้เหตุผลว่า กรณีเพศมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางภาษานั้น เป็นเพราะสังคม หรือสิ่งแวดล้อมเป็นตัวกำหนดโอกาส และประสบการณ์ให้กับเพศตามวัฒนธรรม และความเชื่อของสังคมนั้น ๆ นอกจากนี้ยังมีผลการศึกษาของเฮเลน (Helen, 1981) ที่ได้เพิ่มเติมว่า เด็กหญิงมีพัฒนาการทางภาษาแตกต่างจากเด็กชายในช่วงแรก ๆ ของชีวิตในด้านคำศัพท์ และการออกเสียงเท่านั้น แต่ในเรื่องของไวยากรณ์แล้ว จะไม่มีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ ศรีธา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม (2523) กล่าวว่า ในช่วงปีแรกยังไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศในการพูดปรากฏให้เห็น จนกระทั่งเริ่มปีที่ 2 ความแตกต่างจึงเริ่มแสดงให้เห็น โดยเด็กหญิงจะแสดงการใช้เสียงพูดได้เหนือกว่าเด็กชาย เด็กชายจะเริ่มพูดได้ช้ากว่าเด็กหญิง สอดคล้องกับ ประสุรศรี สุระสุนานนท์ (2521) กล่าวว่า เด็กหญิงจะมีความสามารถเหนือกว่าเด็กชายในด้านการใช้คำศัพท์ การออกเสียง จำนวนคำพูด อาจเนื่องมาจากพัฒนาการด้านการรับรู้ทางสายตาเกี่ยวกับภาพ ดังผลงานวิจัยของเฟลด์แมน (Feldman, 1991) ที่พบว่า การรับรู้ทางสายตาของเด็กจะมีพัฒนาการไม่เท่ากัน จึงอาจเป็นผลให้เด็กมองเห็นผลและแปลความหมายของภาพได้ไม่เท่ากัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กอฮนส์ (Goins, 1958) ที่พบว่าเด็กบางคนสามารถมองเห็นรูปร่างส่วนรวมของภาพได้ ส่วนเด็กบางคนมองเห็นเฉพาะรายละเอียดของภาพเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งเท่านั้น และบางคนเห็นแต่เพียงส่วนรวม ๆ ทั้งหมดเท่านั้น ไม่สามารถแยกแยะรายละเอียดต่าง ๆ ของภาพออกมาได้ นอกจากนี้ ส่วนา พรพัฒน์กุล (2513) ได้ศึกษาพัฒนาการทางด้านถ้อยคำของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสามัญ พบว่า เด็กหญิงมีพัฒนาการทางถ้อยคำดีกว่าเด็กชาย

5. เมื่อเปรียบเทียบการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด ระหว่างนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง ผลการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างกันระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง โดยเฉพาะเมื่อคุณภาพเหมือนจริง ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเมื่อคุณภาพกึ่งนามธรรมพบว่า มีความแตกต่างกันระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ภาพเหมือนจริงที่ใช้ในการทดสอบการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด ของนักเรียนเป็นภาพเกี่ยวกับครอบครัว และภาพกึ่งนามธรรมเป็นภาพเกี่ยวกับหมู่บ้าน ซึ่งเนื้อหาของเรื่องราวของภาพงานศิลปะ อาจมีผลทำให้การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิงมีความแตกต่างกัน เพราะความชอบที่แตกต่างกัน ดังเช่น งานวิจัยของ ประวิทย์ แซ่เตีย และคณะ (2526) ซึ่งทำการวิจัยโดยการสำรวจปัญหาและความต้องการของนักเรียนในระดับประถมศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา พบว่า นักเรียนชายชอบภาพเขียนที่เป็นเรื่องราวต่อไปนี้อย่างมากที่สุด เช่น ชาวประมง สงคราม หมู่บ้านอากาศ ชอบใช้สีแสด สีเขียว สีม่วง สีเหลือง เป็นต้น ส่วนนักเรียนหญิงชอบเขียนภาพที่เป็นเรื่องราวต่อไปนี้อย่างมากที่สุด ฉะนั้นเป็นหอครอบครัวของฉันทน์ โรงพยาบาล ห้องนอนของฉันทน์ ชอบสีม่วง สีเขียว สีเหลือง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ กัทธา สุคนธรักษ์ (2505) ที่ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น โดยได้ทดสอบเด็กในด้านการวาดภาพ และการปั้น เพื่อศึกษาพัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนตามเกณฑ์ของ วิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Viktor Lowenfeld) ผลการวิจัยพบว่าเด็กหญิงส่วนมากวาดภาพบ้านและคนมากที่สุด และปั้นภาชนะที่ใช้ในบ้านมากที่สุด แต่เด็กชายส่วนมากวาดภาพฉากรบมากที่สุด และปั้นยานพาหนะที่มีความเร็วสูง เช่น เครื่องบิน เรือ มากที่สุดนอกจากนี้ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1957) กล่าวว่า ความสามารถในการวาดรูปคนมีลักษณะ แตกต่างกันไปตามเพศของเด็ก กล่าวคือ เด็กหญิงวาดภาพคนมีรายละเอียดมากกว่าเด็กชาย เช่น การวาดอวัยวะของร่างกาย เครื่องประดับ และการกระทำต่าง ๆ ของคน ส่วนเด็กชายมักจะวาดภาพคนโดยใช้เส้นแสดงรูปร่างภายนอก มีรายละเอียดของอวัยวะ และเครื่องประดับเพียงเล็กน้อยซึ่งตรงกับการศึกษาของ เฮิร์ลอค (Hurlock, 1956) อ้างถึงใน กัทธา สุคนธรักษ์, 2505) กล่าวว่า เพศหญิงมีความละเอียดละออมากกว่า และวาดภาพมีรายละเอียดมากกว่าเด็กชาย ซึ่งความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะที่ต่างต่างกันนี้ อาจส่งผลให้การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนชายและหญิงมีความแตกต่างกันได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับครูสอนศิลปะที่ต้องการศึกษา และนำขึ้นตอนการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียน ควรส่งเสริมให้นักเรียนสนใจเกี่ยวกับองค์ประกอบมูลฐานทางศิลปะ คือ สี แสง-เงา เส้น รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งควรมีการชี้แนะนักเรียนเกี่ยวกับเทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการสร้างงานศิลปะ เพราะนักเรียนบรรยายถึงสิ่งเหล่านี้น้อยมาก โดยในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ครูควรชี้แนะให้นักเรียนได้มองเห็นถึงเทคนิควิธีการ และกระบวนการใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการสร้างงานศิลปะ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 6 ครูสามารถชี้แนะนักเรียนให้มองเห็นและพูดถึงการเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างงานศิลปะของนักวาดภาพ

ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์งานศิลปะ เพราะจากการวิจัยพบว่านักเรียนมีการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดในชั้นการวิเคราะห์โครงสร้างน้อยที่สุด ซึ่งในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนสามารถวิเคราะห์องค์ประกอบมูลฐานทางศิลปะง่าย ๆ ได้แล้ว เช่น เรื่องของสี แสง-เงา เส้น รูปร่าง รูปทรง ครูจึงควรพยายามชี้แนะให้นักเรียนได้เห็นความแตกต่างของสิ่งเหล่านี้ ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในการแบ่งแยกส่วนประกอบต่าง ๆ ในงานศิลปะด้วยความคิดเห็นส่วนตัวของนักเรียน สำหรับนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนสามารถวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ เช่น ความสมดุลย์ ความกลมกลืน ทิศทาง สัดส่วน ความลดหลั่นได้แล้ว ครูควรชี้แนะให้นักเรียนค้นหาและทำความเข้าใจ โดยการเชื่อมโยงองค์ประกอบมูลฐานต่าง ๆ ทางศิลปะเข้าด้วยกัน และมีการเปรียบเทียบส่วนประกอบเหล่านี้ในงานศิลปะชั้นอื่น ๆ

ในชั้นการตีความ จากการวิจัยพบว่า นักเรียนทุกระดับชั้นตีความหมายเกี่ยวกับเทคนิควิธีการในการสร้างงานศิลปะน้อยมาก ครูจึงควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนสนใจในเรื่องนี้ให้มากขึ้น โดยอาจเลือกงานศิลปะที่แสดงให้เห็นวิธีการและเทคนิคเด่นชัด เช่น เห็นร่องรอยแปรง การลงสีเด่นชัด เป็นต้น มาให้นักเรียนดู และพูดตีความเกี่ยวกับเทคนิควิธีการต่าง ๆ

ครูควรชี้แนะให้นักเรียนให้เหตุผลประเมินค่าส่วนต่าง ๆ ของงานศิลปะที่นักเรียนเห็นว่าดี ไม่ดี ชอบ ไม่ชอบ เพราะอะไร ในหลาย ๆ ด้าน และอาจนำงานศิลปะในประเภท

เดียวกัน แต่แตกต่างกันที่วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างงาน ศิลปินผู้วาดภาพ เป็นต้น มาให้นักเรียนประเมินค่าเพื่อให้นักเรียนเปรียบเทียบความแตกต่างของงานศิลปะ

2. การเลือกงานศิลปะซึ่งจะนำมาใช้ทดสอบหรือใช้สอน เรื่องการตอบสนองงานศิลปะ โดยการพูดให้นักเรียนในระดับประถมศึกษา ควรเลือกงานศิลปะที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ถ้าจะให้ดูงานศิลปะที่มีองค์ประกอบศิลป์ที่ดี มีความชัดเจนตามประเภทของงานศิลปะแต่ละประเภท ควรเลือกงานศิลปะของศิลปินที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ ซึ่งอาจเป็นของไทยหรือของต่างประเทศก็ได้จะทำให้เด็กนักเรียนมีประสบการณ์ที่กว้างขวางขึ้น แต่ควรเลือกภาพงานศิลปะที่มีเนื้อหาเรื่องราวเหมาะสมกับวัยของเด็กนักเรียน และควรเลือกภาพที่มีขนาดใหญ่พอสมควร ถ้าจะให้เด็กนักเรียนทั้งชั้นได้ดูไปพร้อม ๆ กัน ก็ควรเป็นภาพที่มีขนาดใหญ่ที่ทุกคนมองเห็นได้ชัด ควรใช้ภาพสี อาจเป็นภาพพิมพ์ ภาพโปสเตอร์ ภาพถ่าย ให้มีสีเหมือนกับภาพงานศิลปะที่เป็นต้นแบบ และสำหรับภาพที่เป็นนามธรรม ครูควรมีการอธิบายให้นักเรียนเข้าใจอย่างง่าย ๆ ถึงลักษณะของงานประเภทนี้ว่า มีความแตกต่างจากภาพเหมือนจริงและภาพกึ่งนามธรรมอย่างไร ควรชี้แนะให้นักเรียนในการมองและพูดเกี่ยวกับองค์ประกอบมูลฐานทางศิลปะ เช่น สี แสง-เงา เส้น พื้นผิว เป็นต้น และในเรื่องของหลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ เทคนิควิธีการในการสร้างงานศิลปะ รวมทั้งความต้องการที่ศิลปินต้องการสื่อมายังผู้ดู

3. การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และปีที่ 6 จากการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากการรับรู้ การพูด ความชอบของเด็กนักเรียนมีความแตกต่างกัน ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดให้นักเรียน สามารถจัดให้เหมือนกันได้ เพียงแต่ครูอาจต้องมีการชี้แนะส่งเสริมให้นักเรียนให้สนใจมองในสิ่งที่อาจมองข้ามไป หรือไม่ได้พูดถึง และควรจัดหาภาพงานศิลปะที่มีเนื้อหาเรื่องราวต่าง ๆ หลาย ๆ แบบ มาให้นักเรียนดูตามความสนใจของเด็กนักเรียนชายและหญิง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนประถมศึกษาเท่านั้น มิได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียน จึงควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดให้กับนักเรียนประถมศึกษาในแต่ละชั้นเรียน

2. การวิจัยครั้งนี้ พบว่ามีความแตกต่างกันของการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด
ของนักเรียนชายและหญิง ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 6 ดังนั้น ถ้ามีการวิจัยเกี่ยวกับการจัด
การเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่องนี้ ควรพิจารณาถึงความแตกต่างของนักเรียนด้วย

3. ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด ระหว่าง
นักเรียนที่ส่งแวตล้อม และสถานภาพทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน